

Slaapmutsje (*Eschscholtzia californica* Cham.)

Wie het kleine niet eert...

Het slaapmutsje is een geliefde tuinplant en wordt veel gebruikt voor de eenjarige border. Meestal in een kleine groep, waarvan de oppervlakte minder dan een vierkante meter beslaat. En toch vindt er bijenbezoek plaats. Elke keer wekt het bewondering dat bijen kleine hoeveelheden planten, soms één bijenplant met veel bloemen, weten te benutten voor het verzamelen van stuifmeel en/of nectar. Een groot contrast met bijvoorbeeld een veld met koolzaad, waarop ze overal te kust en te keur terecht kunnen. Toch is het areaal dat bijen tijdens het bloemenbezoek van één vlucht bevliegen niet groter dan een doorsnee stadstuintje. Bovendien komen ze bij een volgend bezoek weer praktisch op de zelfde plaats terug van de laatst bezochte plant (Minderhoud). Een kleine hoeveelheid planten van één soort kan dus terdege wel een bijdrage leveren aan het totaal van een bijenweide!

Uit Californië

Het slaapmutsje is afkomstig uit het bergachtig gebied langs de kust van Californië. Het is daar aangetroffen door een Russische expeditie, waaraan de zoöloog Dr. J.F. Eschscholtz deelnam. Naar hem is het geslacht *Eschscholtzia* genoemd. Het telt ongeveer tien soorten en behoort tot de papaverfamilie (*Papaveraceae*).

Fijn gevormde bladeren

Waarom is het slaapmutsje zo geliefd bij tuinliefhebbers? Wellicht door de combinatie van heldergekleurde bloemen met het fijne groen van de bladeren. Ze zijn 3-talig en de smalle blaadjes zijn diverse keren vertakt. Ze hebben een mooi fris uiterlijk. De bloemen staan op lange stevige stengels, die hol zijn. De bloembodem is van een bijzondere vorm, hij is komvormig en heeft aan de rand een brede teruggeslagen vlezige rand. Ook de bloemkelk is apart van vorm. De kelkbladen zijn geheel met elkaar vergroeid en staan in het knopstadium van de bloem als een muts op de samengevouwen kroonbladen. Door het uitgroeien van de kroonbladen wordt de muts uiteengedrukt en komt door de druk van de kroonbladen los van de rand van de bloembodem en valt af. De kroonbladen ontplooiën zich tot een komvormige bloemkroon. Ze zijn waaivormig en hebben een satijnglanzend oppervlak. De kleur van het

slaapmutsje is over het algemeen helder geel/oranje, maar er zijn ook vormen met crème/witte, bleekgele, karmijnrode en oranje/rode bloemen. Ze laten zich nagenoeg kleurecht uit zaad vermeerderen. Aan de basis zijn aan elk kroonblad acht meeldraden verbonden. Direct onder de helmknop maakt de helmdraad een scherpe bocht, waardoor de helmknoppen gespreid rond de stamper staan. De stuifmeelkorrels hebben zes kiemopeningen en een netvormige oppervlaktestructuur. Het slaapmutsje is heterostyl, hetgeen wil zeggen dat de lengte van de stijl binnen de soort variabel van lengte is. De stempels, vier in getal, staan naar buiten gebogen en zijn ongelijk van lengte.

Bijenbezoek

Het slaapmutsje is een echte pollenbloem: veel stuifmeel en geen nectar. De bijen lopen tijdens het stuifmeelverzamen rond in de bloem, over en tussen de gespreid staande helmknoppen. De stuifmeelklompjes zijn helder geel. Bij waarnemingen van het bijenbezoek aan een gemengd bed slaapmutsjes met geel/oranje en rode bloemen viel het me op dat de geel/oranje meer in trek waren.

Vermeerdering

Wie het slaapmutsje eenmaal in de tuin heeft staan, mag in de volgende seizoenen rekenen op nog meer van hetzelfde. De planten zaaïen zich namelijk gemakkelijk uit. De kiemplantjes hebben gegaffelde kiembladen, die karakteristiek zijn voor de soort binnen de familie. Ze laten zich moeilijk met succes verplanten. De vrucht is een doosvrucht. Op het moment dat hij na rijping loskomt van de bloemsteel springt hij met twee kleppen open en worden de zaden weggeslingerd.

Literatuur

Minderhoud, A. (1931): Untersuchungen über das Betragen der Honigbiene als Blütenbestäuberin. *Gartenbauwissenschaft* 4: 342-362.

Slaapmutsje (*Eschscholtzia californica* Cham.)

A bloeiwijze; B blad; C bloemknop; D bloemkelk; E ontluikende bloem; F kroonblad met meeldraden; G meeldraad; H stuifmeelkorrel: 1 polair, 2 equatoriaal, 3 korreloppervlak; I stamper in bloembodem; J vrucht; K zaad.